

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a **SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT** Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy (vnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... " 16.— | nyolczad oldal " 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Apponyi gróf az elemi oktatásról.

A napilapokban feltűnést keltő cikk jelent meg Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól hazánk elemi oktatásáról.

Az érdekes közlemény öszinte és igaz bevalását adja azon eszmének, amely a közoktatásügyi kormányzatot vezérelti föladatainak megoldásában, másrésztől tömör és könnyen áttekinthető képét tárja föl hazánk népoktatási helyzetének.

E korszakos közlemény kimondja mint történeti igazságot, hogy *«Magyarországon sohasem volt forradalom, mert a nemzet soha tudatos kísérletet nem tett abból a célból, hogy szakítson a múlttal és jövőjét egészen újból, tisztán teoretikus alapon építse föl.»*

És ebből így következett:

A közoktatás is az organikus fejlődés eme törvénye szerint alakult, úgy, mint a többi intézményünk. Századokon át tartó háborusodások és villongások terjeszkedésében gyakran megállították és sohasem szűnt meg élni a nemzeti köztudatban. Miután a közhatalmak századokon át, ha nem is fontosabb, de égetőbb gondokkal voltak terhelve, egyéb társadalmi szervezetek foglalkoztak vele. Az egyházak, különösen az uralkodó katolikus egyház, valamint a szabadságukért küzdő protestáns egyházak, amaz az államnak néha terhes védősége alatt, emezek a tényleg gyakran megfenyegetett, de elvben a XVII. század kezdete óta kivívott vallási türelmesség kihasználásával, oly közoktatási szervezetet teremtettek, amely még napjainkbanis főnmáll és melyet az állam óvakodik lebombolni.

Sem az 1848-as törvényhozók, sem végrendeleti végrehajtók 1867 óta nem gondoltak arra, hogy azokat a társadalmi erőket, melyek Magyarországnak a múlt századokban iskolákat adtak, megzsibbasszák vagy összetörjék. Ha voltak és vannak is oly teoretikusok, akik az egész ok-

tatásnak államosítását hirdetik, úgy ezek nem tudták megnyerni az ország nagy többségének támogatását. Így folytatja: *«Miért is fosztaná meg magát a politikai hatalom ennek a föladatnak teljesítésénél azoktól a hatalmas munkatársaktól, a kiknek megvan a tapasztalatuk és hagyományuk, föltéve, hogy hajlandók az állami szempontok által követett föltételeknek eleget tenni? A józan észnek ez a tétele, valamint a hagyományainkhoz való ragaszkodás szelleme, amely politikai gondolkodásunkat jellemzi, más-hoz nem vezethetett, mint a végső határig vitt tanítási szabadság uralmához. Az állam legkevésbé sem nyelte el azon taniügyi intézményeket, amelyeket a független társadalmi erők létesítettek, különösen az egyházak; sőt ez intézmények részére biztosította a cselekvési szabadságot, erkölcsi támaszát nyújtá nekik, sőt anyagi segítséget is, megállapítván a föltételeket, amelyeket szem előtt kell tartaniok. Legfőbb felügyelete alatt tartván őket, saját alkotásait az övéikkel egyesítette, elfoglalva főleg a szabad területet, betöltve a hiányokat, mintaiskolákat alkotva, szítva a versenyt anélkül, hogy ellentétet idézett volna elő: egyszóval arra törekedve, hogy e különböző tényezők tevékenységében egyöntetűséget létesítsen és hogy együttesen oda irányítsa működésüket a legvégső cél: a nemzet föntartása és előrehaladása felé.»*

Ez igyekezet annál bonyolultabbnak látszik, mert a szabad oktatás legfontosabb tényezője: az egyház, többes számban szerepel Magyarországon. Magyarországnak 16,838,255 lakosára (horvátok kivételével) esik 10,039,769 katolikus, 1,258,860 ágostai, 2,427,232 református, 2,199,195 görögkeleti, 831,162 izralita. A katolikus egyházat, mely soká az uralkodó egyház volt, most is bizonyos kötelekek fűzik az államhoz; de végeredményben a 48-ban törvénybe iktatott szabadságnak, egyenlőségnek és viszonyosságnak az elve az, amely szabályozza az egyházak egymás közt és az államhoz főnmálló viszonyát. Ez az elv becsületes és minden mel-

lékgondolat nélkül eszközölt keresztülvitelében a minimumra szállítja a vallási surlódásokat és nehézségeket, majdnem azt lehetne mondani, hogy ilyenek nincsenek. Mindenesetre a hitfelekezetek sokfélesége nem köti meg a tanítási szabadság alapján nyugvó közoktatás hagyományos fejlődését, miután mindannyiának ugyanazon szabadság biztosított és mindannyian ugyanazon feltételek alatt állanak.

Majd kimutatást ad arról, hogy mily arányban éltek e különböző fentartó tényezők ezzel a szabadsággal a tulajdonképeni elemi iskolára nézve.

Év	Az iskola teljes száma	Áll. iskola	Községi iskola	Felekezeti iskola	Magániskola
1868	13.798	—	371	13.319	108
1880	15.652	244	1577	13.686	145
1905	16.561	2046	1473	12.734	308

A tantermek száma	A tanítók száma	6—15 éves gyermekek száma
1868-ban 16.928	1868-ban 17.792	1875-ben 2.124.899
1880-ban 21.838	1880-ban 21.664	1905-ben 3.153.736
1905-ben 28.741	1905-ben 32.519	

Az elemi iskolába járó gyermekek száma

1875-ben	1.491.121	70,2%
1905-ben	2.507.916	79,5%

A hat éven fölüli népesség Magyarországon 1880-ban 11.475.000, 1900-ban 14.039.000 = növekedés 22,35 százalék. Ezek között az írni, olvasni tudók száma 1880-ban 4.989.000 (43,48 százalék), 1900-ban 8.590.000 (61,19 százalék).

E táblázat révén látjuk — ugymond — hogy az állami oktatás gyorsan hódít tért a szabad verseny uralma alatt és várható, hogy még hódítani fog, anélkül azonban, hogy kiszorítaná lehatalmasabb versenytársát: a felekezeti iskolát. Az állami oktatás ez előrehaladásának több oka van, legfőképp pedig az anyagi helyzet. Az egyházak hovatovább kimerítették jövedelmi forrásaikat és eljutottak az önkéntes szolgáltatások határához, melyeket híveik csodálatos nemeslelkűséggel nyújtanak (négyzeresét és ötszörösét a törvény követtele adónak), hogy föntharassák saját iskoláikat. Az elemi iskolák szaporítása tehát (melyből legalább még 2000 kell) majdnem teljesen az állam által létesítendő. Némely helyen nehézségbe ütközik az is, hogy a már meglévő felekezeti iskolák a törvény által megszabott és a jogosult haladási vágy által megkívánt színvonalat elérjék, mert a nép terhei gyarapodnak, maga a népesség is szaporodik, s ennek folytán új tanítók alkalmazása és az iskolai épületek kibővítése újból és újból szükségessé válik. Gyakran megtörténik tehát, hogy az egyházak ajánlják föl az államnak egyes iskoláikat, melyek föntharassák súlyos teherként nehezedik rájuk. Végül, ami különben ritka eset, az állam néha kénytelen egy felekezeti vagy községi iskola helyébe állítani a saját iskoláját, ha a másik iskolaföntharató nyakasan vonakodik a törvényhez alkalmazkodni.

Elismerőleg szól a hitvallásos iskolák fönthar-

tásáról. Azt mondja: «Az az aldozat-készség, mely gyakran hősiességfeszítésre készlet és majdnem mindig fölülhaladja a törvény követelményeit is, hogy oly iskolát tartson fönn, amely az övé, általánosságban csak a vallási érzület sugallata alatt fejlődik ki. Ennek a vallási érzület sugallta önkéntes adózásnak köszönjük elemi oktatásunk rohamos fejlődését. Sohasem lehetett volna kényszermegadóztatás útján követelni azokat az összegeket, amelyeket a nép ezen érzület alapján önként adakínált; annak ereje úgy látszik nem esőkkent, bár a megerőltetés már eljutott a legszűz határig, anélkül, hogy kielégithette volna az összes szükségleteket».

Az állami iskolákról szólva, hangsúlyozza: A vallási probléma, mely, bármit mondjunk is, a legkényesebb a nevelést érintő problémák között és amely a legnagyobb erővel lép föl akkor, amidőn a legbiztosabban veltük kiküszöböltnek, a vallási probléma — mondom — a legnagyobb kíméletben részesül. Az állami oktatás nem akar ellentétbe jönni a nem állami oktatással, sem attól bántó módon különbözni; más oldalról pedig a nem állami oktatás, miután nem látja semmi szükségét a védekezésnek, szívesen elfogadja az állam legfőbb felügyeletét és a pedagógiai, valamint a hazafitui irányítását. Így eljutunk a kényszer minimumával az oktatás erkölcsi egységéhez mindarra nézve, ami a nemzeti föntharadást és a nemzeti haladást érdekli; ez elegendőnek látszik nekünk az állam szempontjából és azt hisszük, hogy a többi szabadság által jogosan igényelhető területre tartozik.

Végül beszél azokról a nehézségekről, amelyeket Magyarország népességének különböző nemzetiségei és ezen nemzetiségeknek nyelvei görđitenek az elemi oktatás egyöntetű kormányzása elé.

A tulajdonképeni Magyarország 16,838.255 lakójából 8,651.520 magyar (51,39 százalék), 1,999.060 német (11,88 százalék), 2,487.961 északi szláv (14,77 százalék), 817.831 délszláv (4,86 százalék) és 2,798.559 román (16,62 százalék). Politikai szempontból minde nemzetiségek 10 század óta egyetlen nemzetet alkotnak: a politikai magyar nemzetet, amelyhez az ország minden polgára ugyanazon jogcímen tartozik, egyenlő és hasonló jogokkal és kötelességekkel. A nemzetiség, a népfaj, nem képez tehát közjogi testületet, hanem csupán egy sokszoros egyéni tény, amely csak egyéni jogokat biztosít. Hogy e nemzet ne legyen süket, se néma, kell, hogy legyen egy hivatalos nyelve összes együttes megnyilatkozásaira és közhatalmai részére. Egész természetesen e nyelv a magyar, mert a magyar az anyanyelve a polgárok abszolút többségének, a művelt és a vagyonos emberek túlnyomó többségének 63.739 gyermek közül, kik a gimnáziumokat látogatják, 50.283 magyar (78,9 százalék), egy szóval a vezető osztályoknak és mert a magyar faj az, mely ez országban egy szilárd államot,

egy politikai tömböt alapított, mely tíz század sorsráltozásának ellen tudott állni és amely Nyugateurópa nyugalmát biztosítani tudta a keletről jövő minden veszedelem ellen.

A miniszter adatai szerint tényleg magyar a tannyelv 2190 állami iskolában és 7984 nem állami, összesen 10.174 iskolában (59,97 százalék); vegyes, azaz magyar keverve más kisegítő nyelvvel 1954 nem állami iskolában; még inkább kevert, azaz, ahol a magyar a melléknyelv, 1665 nem állami iskolában; e két típus együtt, tehát a vegyes tannyelvű iskolák összessége 3619 iskolát ad (21,34 százalék), végül van 3171 nem állami iskola (18,69 százalék), ahol egy a magyartól eltérő nyelv képezi kizárólagosan az oktatás nyelvét. 59,97 százalék a magyar iskola és 40,03 százalék azon iskolák száma, melyek részben vagy egészben más nyelvet használnak.

Az állam kiadása a népoktatásra így oszlik meg:

12.906 magyarul oktató tanító kap	4.450.000 K
5.300 vegyes nyelven oktató kap	1.930.000 K
4.286 egészen más, mint magyar nyelven oktató tanító kap	1.720.000 K

A segély eloszlása nagyon keveset tér el itt is a tanítók hányadától.

E tények és számok mellett mit jelent némi nagyhangú vádaskodás a nem magyar ajkúak állítólagos elnyomásáról Magyarországon? Az igazság az, hogy valóban nagy súlyt helyezünk a tanítás hazafias jellegére. Az iskola kötelessége, hogy jó magyar polgárokat neveljen; szabadságukban áll, hogy fajuk nyelvét megőrizzék és műveljék, de ne legyen kétértelműség a tekintetben, hogy határozottan és kizárólag a magyar hazához ragaszkodnak. A nevelésnek ezt a célt kell szolgálni; ennek az elvnek keretében a tanítás Magyarországon oly szabadságnak örvend, melynek az egész világon nincs párja; de amely iskola nem tartja szem előtt ez elvet, bűnösöknek és árulóknak iskolájává fajul, amelyet ép oly kevésé lehet megtérni, mint egy olyan iskolát, mely bármely más erkölcsstelenség által van megfertőztetve. Kérdem minden jóhiszemű embertől: van-e ország a világon, mely másképp cselekednék, vagy amely még vitába is bocsátkoznék a nemzeti fönmaradás ily elemi föltételeire nézve?

Ezek után az 1907. évi törvény intencióiról szól az állam nyelvének terjesztését illetőleg és így végzi szavait: «Abban a roppant munkában, melyet Magyarország még véghezvinni hivatva van, hogy tökéletesítse nevelési rendszerét, nem gondolom, hogy elhagyná a régi, történelmi alapot: a tanítás szabadságának az elvét, fönntartván mindamellet az állam tevékenységének és legfőbb igazgatásának mindazt, amire szüksége van, hogy biztosítsa a nemzeti érdekek védelmét. Mert minden elvont elv fölé helyezük ezt a fő- és vezérszempontot: «Salus Hungariae suprema lex esto».

A számtanítás a nevelő-oktatás szolgálatában.

Dittes állítása szerint a számtanítás a népiskolai módszertani irodalom legjobban megmivelt ágának tekinthető. Mégis azt tapasztalhatjuk, hogy a számtanítás eredménye még sok kívánni valót hagy hátra. Hány tanuló kerül ki évenként a népiskolából a nélkül, hogy csak a számolás elemeit is elsajátította volna.

Hogy ennek nem mindig az illető tanító az oka, hanem sok esetben a rendezetlen iskolai viszonyok, (túlnépes iskolák) a sok iskolamulasztás, stb. azt megengedem, de ezen eseteket leszámítva, ha hanyagságnak nem, úgy azt hiszem egyedül a gépies eljárásnak tudhatjuk be ezen észlelt hiányokat.

A helyes módszer megismerését minden tanító óhajtja ugyan, de nem mindegyik van azon helyzetben, hogy a kor fokozódó kívánalmaival szemben a módszertani eljárás haladásával lépést tartva, a legmegfelelőbb módszertani könyveket megszerezhetné. Nagyon kevés az, amit a képzőintézetekben a módszertanból tanulhatunk s az is hamar elmosódik, ha folytonos önműveléssel azt támogatni és bővíteni nem igyekszünk. Maga a gyakorlat nem megvetendő ugyan, de mennyivel többet ér, ha azt az elmélet világitása mellett szereztük! Találón jellemezte Ziller az olyan tanító 60 évi praksisát, aki önmagát tovább művelni elmulasztotta, 50 évi schendrianizmusnak. Dicséretes buzgalmat tapasztaltunk a földmivelési ministerium részéről, midőn a tanítók kezébe ingyen juttatott jó gazdasági könyveket, hogy okszerűen gazdálkodva, a népet is megtanítsák az okszerű gazdálkodásra. A tanító főfeladata azonban, hogy elsősorban is az iskolában megfeleljen hivatásának. Főfeladatát kell, hogy a nevelő-oktatás képezze. Erre ugyancsak keveset ér az, ha jó gazda ugyan, de nem jó tanító! Nemcsak a gazdasági, hanem a módszertani könyveket is ingyen kellene, legalább a szegegyebb ellátású tanítók kezébe juttatni.

Az «Úr szőlejében» való munkálkodás csak szintén bír annyi fontossággal, mint a gyümölcsfatermesztés, habár az is a nevelés eszközei közé tartozik.

Ha az erkölcsi romlást megakarjuk gátolni, úgy minden tanítóra nézve lehetővé kell tenni, hogy a nevelő-tanítás elveit fokozottabb mértékben megismerje és kövesse. hogy a művelődés terjedése a vallás-erkölcsösség erősödésével járjon karöltve.

Ezzel mutattam rá nemcsak az észlelt hiányokra, hanem a helyes útra is amelyen haladva, a népiskola nemcsak ismeretterjesztő, hanem jellemképző, tehát nevelő feladatának is megfelelhet.

Hogy ezen cél szolgálatában mit tehet a számtanítás, azt a rendelkezésre álló kútfők nyomán az alábbiakban törekszem kimutatni.

A nevelő-oktatás egyik kiváló előharcosa volt az újabb időben *Herbart*, aki a dolog mélyére hatolva, kísérletet tett arra nézve, hogyan lehetne a nevelő-oktatás eszméjét realizálni.

Herbart a sokoldalú érdeklődések felkeltésével tartja a nevelő-oktatás célját elérhetőnek. «Ha az érdeklődéseket felkeltettük, akkor már befolyásoltuk a tanuló akaratát. Az akarat működését előmozdítani a nevelés dolga». (Hartmann. Rein: Paed. encikl.)

Az érdeklődéseket két főcsoportra osztják fel. Az első csoportba az ismeret (megismerés, Erkenntnis), a másodikba a részlet érdeklődései tartoznak. Az első csoport érdeklődései a tapasztalás, a második csoportéi az emberekkel való érintkezés eredményei.

Ezen érdeklődések: 1. a tapasztalati érdeklődés, amely a tárgyak és eseményeknek változatosságukban való megismerésében nyilvánul; 2. a vizsgálódó érdeklődés, amely a tárgyak és eseményeknek egymással való kölesönös összefüggését kutatja; 3. az etikai (szépészeti és erkölcsös) érdeklődés, amely a létezőket szép és jó tulajdonságaik szerint ítéli meg.

A második csoportba tartoznak: 1. a rokonszeri érdeklődés, amely az élőlények iránti részvétünkben nyilvánul; 2. a társadalmi érdeklődés, amely a részvételnek kiterjesztése a társadalom tagjaira és környezetünkre s amely főleg a házaszeretben nyilvánul; 3. a vallásos érdeklődés, «amely az embernek az Istenhez való viszonyának feltárásában és felismerésében nyilvánul, amely saját gyengeségünk beismerését és az Istenben való hitet eszközli. Ez képezi az erkölcsösség legtermészetesebb és egyuttal legbiztosabb alapját, amiért az oktatásnak éppen a vallásos érdeklődés ébrentartása képezi feladatát.» (Verédy: Enciklopedia.)

Az első csoporthoz a természettudományi, a másodikhoz a tágasabb értelemben vett történeti (etikai) tárgyak tartoznak. Az etikai tárgyakhoz tartoznak, mint az alaki képzés tárgyai: a nyelvtan és az ének; a természettudományiakkhoz: a számtan, mértan és a rajz.

Ezen viszonyból kifolyólag lássuk, mennyiben képes ezen érdeklődések egyikét-másikát a számtanítás felkelteni.

Miután a számtan a természettudományokhoz esatlakozó tárgyak egyike, s mint ilyen egyike az alaki képzés tárgyainak is, ebből következik, hogy a számtanítás különösen a tapasztalati, a vizsgálódó és az etikai érdeklődéseket van hivatva első sorban felkelteni.

A tapasztalati érdeklődést szolgálja a természeti tárgyaknak és természeti tüneményeknek mérték, súly, szám és pénzérték szerint való felfogatása. A vizsgálódó érdeklődés javára esnek a mértékek, számok és súlyok egymás közötti viszonyai, a tárgyak viszonyai a pénzértékhez, a különböző mértékeknek az emberi munkához való viszonya stb.

A szépészeti és erkölcsi érdeklődést szolgáljuk,

ha sikerült a mértékek, súlyok és számok segítségével rendet hozni a tárgyak sokféleségébe, annyira, hogy az emberi szellem urává lesz ezeknek és szabadnak érzi magát.» (Hartmann. Rein: Enciklopaedisches Handbuch.)

A számtanítás tehát az érdeklődések első csoportjának felkeltésével van különösen hivatva a nevelés munkájában is eredményesen közreműködni. Ezzel azonban nem azt akartam mondani, hogy azok második csoportját a számtanítással felkelteni szintén nem lehetne. Ennek bizonyosságául legyen szabad csak ennyit hoznom fel: hány feladatot lehet a számtanításhoz felvenni, amelyek alkalmasak pl. a házaszeretetet legalább is erősíteni? Oly példákat, amelyek hazánk történetével, földrajzával és társadalmi intézményeivel vannak összefüggésben?

Ezekből láthatjuk, hogy a nevelő-oktatás eszméje nem frázis s hogy a nevelő-oktatás a szorosabb értelemben vett ismeretközlésnek is csak nagy előnyére válhatik, olyannyira, hogy ilyen eredményt e nélkül elképzelni sem lehet.

Ezekben akartam a nevelő-oktatás eszméjének megvalósítására irányuló törekvésekre szerény tehetségemhez mérten i. t. kartársaim figyelmét felhívni. Ezek után áttérek a számtanítás céljának, a tanítási fokozatok és ezekkel kapcsolatban a számtanításban követendő gyakorlati eljárás ismertetésére, amely a gyakorlatban is jónak bizonyult.

A számtanítás különleges ismert célját először *Harnisch* írta szabatosabban körül. Szerinte a számtanítás célja: az összes lelkierők harmonikus kiképzése. Lényegében véve ugyanezt a célt tüzték ki utánna *Diesterweg*, *Heutschel*, *Suppan*, *Mocnik* stb. s a kath. iskolák számára kiadott tanterv is.

Ezek szerint a számtanításnak kettős célja van: Alaki és anyagi. *Alaki célja*: a tanuló szellemi erejét fejleszteni, gyakorolni és élesíteni, őt magát pedig önállóságra vezetni. *Anyagi célja*: rávezetni a tanulót a polgári életben előforduló számtani esetek önálló és ügyes megfésítésére.

Ezen célokat azonban a számtanítás csak akkor érheti el, ha az igazi szakértelemmel és ügybuzgósággal párosul. Az igazi szakértelemhez tartozik a helyes módszertani elvek ismerete és követése. Ezek közül legfontosabb az, hogy a számtant ne közlő, hanem önkifejtő módon tanítsuk. Ez által nem csak a sikert biztosítjuk, hanem a tanulót önállóságra is neveljük.

A helyes módszertani eljárás megkívánja a tervszerű haladást, amely megóvja a tanítót a kapkodástól. A tanítási eljárást *Herbart* óta fokozatokra szokták felosztani. Ezen fokozatok, amelyek szerint a tanító öntudatosan halad a kitűzött cél felé, ha lassabban is, de annál biztosabban vezetnek a kitűzött cél felé. Mit ér az, ha — különösen a számtannál — gyorsan elvégezzük a tananyagot s az év végén látjuk csak, mily keveset tudnak növendékeink! Ezen

alak
legn
azon
már
egy
san
leck
hoss
ame
rág
fok
min
jahn
rint
ama
ame
jó l
töre
nag
tan
nál
abb
dolk
han
móc
A
tá
I.
kész
dolk
fogl
II
bon
szer
II
köté
E
P

T
terg
mibe
elnö
évi 2
beke
Utas
tanit
vétel
kor
szék
iskol
mak
vétel
az é
kezd
lebbe
16. §
min
tová
péld
az it

1
sme

alaki fokozatok célszerűségét a Herbart-iskola legnagyobb ellenségei is ismerték. Igyekeztek azonban kimutatni, hogy ezek nem újak, mert már *Comenius*nál is alkalmazva látjuk ezek egyikét-másikat. A kételkedőknek ajánlom, olvasásnak el ezen alaki fokozatok szerint készített leckét és hasonlítsák azt össze legkitünőbb, hosszú lére eresztett u. n. mintaleckékkel, amelyek minden egyes szót a tanuló szájába rágnak s meg fognak győződni, hogy a formális fokozatok szerint készült leckéből, amilyenek minden tárgyból találhatók, a *Rein*-féle Schuljahr-okban¹ sokkal többet tanultak, és ezek szerint sokkal szabadabban fognak mozogni, mint amazok szerint, nem is szólva az eredményről, amely amazokhoz nem is hasonlítható. Bizvást és jó lélekkel merem tehát ezeket ajánlani minden törekvő tanítónak, mert a tervszerű eljárást nagyon megkönnyítik és helyesen alkalmazva a tanítás sikerét is biztosítják. Ha a számtanításnál is alkalmazzuk ezeket, úgy nem esünk abba a hibába, hogy a számtant mások gondolkodásának pusztá eredményeként tanítsuk, hanem a szemléletből indulva ki, a kiszámítás módját a tanuló által találjuk fel.

A tanítási eljárás fokozatait 3-5-rét osztoták fel, amint azt az alábbi táblázatból látjuk:

I. *Dörpfeld és Wiget*. 1. Szemléltetés a) előkészítés, b) szemléltetés (áthasonulás). 2. Gondolkodás (fogalom), a) összehasonlítás, b) összefoglalás. 3. Alkalmazás.

II. *Herbart* és *Ziller*. 1. Világosság a) szétbontás b) összevonás. 2. Áthasonulás. 3. Rendszer. 4. Methodus. (Funktion.)

III. *Rein*. 1. Előkészítés. 2. Közlés. 3. Összekötés. 4. Összefoglalás. 5. Alkalmazás.

Ezen fokozatokat a «cél» megjelölése előzi meg. Pozsony. *Ura László*.

(Folytatjuk.)

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Tanítói javadalmak felvételéről. *Kivonat az esztergomi főgymnázium f. évi VII. körleveléből.* További mihez tartás céljából tudomására hozom az iskolaszéki elnököknek, hogy mindazon iskoláknál, ahol az 1907. évi XXVII. t. c. 8. §. második bekezdése és negyedik bekezdése alapján a törvény végrehajtására kiadott Utasítás 16. §-ban foglalt rendelkezések értelmében a tanítói állásokról újabb javadalmazási jegyzőkönyvek vétetnek fel, e felvételeknél az egyházhatalóságot mindenkor az iskolaszékek egyházi elnökei képviselik. Az iskolaszékek elnökeinek szoros feladatává teszem, hogy az iskolák és ezzel kapcsolatban a kántortanítói javadalmak érdekeit minden tekintetben megvédjék. Ha a felvételnél sérelmek történnének, ez esetben, ha a sérelem az értékelésre vonatkozik, a törvény 8. §-nak 4-ik bekezdése értelmében az a közigazgatási bíróságnál fellebbezendő meg. Egyéb sérelmek esetében az Utasítás 16. §-a értelmében a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnál van a fellebbezésnek helye. Elrendelem továbbá, hogy a javadalmazási jegyzőkönyvek egy-egy példányát a közigazgatási bizottság jóváhagyása után az itteni irattár számára multhatlanul beküldjék.

¹ Ezek szerint vannak írva Dreisziger Lakóhelyi smeretek, stb. munkái is.

Keresztény mértékletesség társulata. A testületet öltő alkoholizmus legnagyobb ellensége lévén a keresztény életnek, a nép hivatott vezetőinek minden erejükkel azon kell lenniök, hogy az emberiség ezen rohamosan terjedő veszedelme ellenében a keresztény józanság eszközeihez nyuljanak. Ezen eszközök során legcélravezetőbb a keresztény mértékletesség társulata, mely tagjait az alkohol ellen való küzdelemre Krisztus Urunk egyházának szellemében csoportosítja. Úgy érte-sülvén, hogy a kereszténység elveitől eltekintő Good-Templar-rend a katolikus iskolákhoz is felhívást bocsátott ki a taggyűjtésre, szükségesnek tartom tisztelendő papságom s a katolikus iskolák tanítóinak figyelmét arra felhívni, hogy népünk erkölcsi és anyagi érdekeinek javára a keresztény mértékletesség társulatát törekedjenek a hívek körében megismertetni és szervezni. E célból melegen ajánlom a nevezett Társulat tagsági és vezérkönyvecskéjét, mely az Országos Katolikus Szövetségnél (Budapest, VIII. Szentkirály-u. 28.) kapható.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítógyűlés. A kézdiorbai róm. kath. tanítói egyesület a tavaszi rendes közgyűlését március 26-án Nyujtódon tartotta meg. A tagok majdnem teljes számban megjelentek. A szentmisehallgatást követő gyakorlati tanítást *Szilveszter* Dénes, a telegkönyvről tartotta, ügyesen oldva meg feladatát. *Szabó* Sándor elnöki megnyitójában éleken hatott a gyűlés tagjaira. Majd az elnöki előterjesztések után a mult gyűlés jegyzőkönyve olvasott és hitelesített. «Van-e létjogosultsága a népiskolákban az osztályismétlésnek?» Főolvasza *Pappné Winternitz* Irma. Majd *Bartáné Zsöjón* Emilia szavazata foglalta el a tagok figyelmét. A gyűlésből kifolyólag üdvözölték a nagymélt. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat. A napirenden levő nagymérvű keresmazás részben való korlátozására, a vasárnapi zárlat életbeletetésére fölkéretik a törvényhatóság. *Referens*

IRODALOM.

Prohászka püspök a tanítókhöz. A *Tanítók Évkönyve*, mely a Szent-István-Társulat áldozatos kiadásában a magyar tanítók ezreinek fog kezeibe jutni, épen ezen általános jellegénél fogva igen csonka lett volna a magyar katolicizmus díszének és büszkeségének: *Prohászka Ottokár* püspök úrnak a szózata nélkül. Hozzá vagyunk szokva, hogy közéletünk majd minden terén az ő irányításai után igazodjunk, majd minden kérdésben az ő felfogásában keressünk és találjunk megoldást. Sokszorosan szükséges kiváltképen a tanító-ságnak s kiváltképen egy oly műben, mely népnevelőinknek a legújabb pedagógiai irányzatok felől óhajt tiszta fogalmakat nyújtani s így a modern ellentés eszmeáramlatok közepett biztos támasztékul szolgálni, hogy ily meggyőző ajkáról hallhassa az igazság tanítását. S *Prohászka* püspök úr, aki minden lehető alkalommal annyi szeretettel vegyül nemcsak egyházmegyéje, hanem az egész ország tanítósa közé, az *Évkönyv* szerkesztőjének kérélmét is általánosan ismert nemeslelkűségével teljesítette. «A magántulajdon a mai társadalomban» címen tanulmányt írt az *Évkönyv* számára, melyben bámulatos tömörséggel, világos és mélyenszántó logikával szól a mostani társadalmi rendnek erről a fontos, alapvető intézményéről, amely körül a különféle szociális irányzatok legerősebb küzdelmei folynak. Erről a sarkalatos tételtől oktat ki bennünket Székesfehérvár lángbuzgalmú püspöke s a tanítósa, mely épen napjainkban olyannyira rá van szorulva az irányításra és buzdításra, bizonyára a leghálásabb köszönettel fogadja ezt a legméltóbb helyről jövő szózatot, azzal, hogy igazságait a legszeleesebb rétegekben el fogja terjeszteni.

A **Katolikus Nevelés** márciusi füzetének rovatai: Pedagógia, Vallástanítás, Vegyesek, Irodalom. Az első-

ben két bencés nevével találkozunk. *Máty Engelbert* dr. főigazgató az erkölcsi erények nevelő értékéről, *Scherman* Egyed dr. pedig a tanuló ifúságnak gyakori áldozásáról szól. A második rovat tartalma: Apologetika a középiskolában, Kulunchich Pal. Az elemi bibliáról, Auber mann Miklós. Első gyónók oktatása, Magdi es Ignác dr. Osztrák hitoktatási törvény, Valkovits József. Példatár, Izsóf Alajos. Az Irodalom rovatában a mostanában megindult Magyar Középskola című folyóiratot ismerteti.

VEGYESEK.

Az új esanádi püspök felszentelése. *Csernoch* János dr., az új esanádi püspök, még husvét előtt tartja bevonulását az egyházmegye székvárosába, Temesvárra. Az új püspök felszentelése május 10-én lesz a székes-egyházban.

Kitüntetett plebanos. A király ő Felsege *Stéger* István cibakházi római katolikus plebanosnak, iskolaszéki elnöknek és iskolaigazgatónak, hat évtizeden keresztül buzgó és eredményes működésével szerzett érdemei elismerésül, a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

A kath. iskola védelme. A közoktatásügyi miniszter id. gróf *Zichy* Nándornak, aki örs-pusztai birtokán a fennálló iskola mellé 6200 korona költséggel egy új tantermet állíttatott fel s az újonnan szervezett II. od tanítói állás javadalmát saját pénztárából biztosította, köszönetét nyilvánította.

A győri katolikus internátus. A katolikus internátus, mely tavaly kezdte meg működését, gróf *Szechenyi* Miklós püspök meghívására egyletté alakult. Az alakuló ülésen jelen voltak *Rakorszky* István, a képviselőház al-elnöke, *Lippay* Géza győri, *Bain* Endre soproni főispánok, *Hilbert* Károly és *Szabó* István orsz. képviselők és a megye számos előkelősége. Az egylet megalakulásának kimondása után *Rakorszky* István mondott beszédet, amelyben örömeinek adott kifejezést, hogy végre a *katolikusok is kilomborítják intézményeikben a katolikus elzáratot*. Siet saját katolikusága mellett nyilvánosan hitvallást tenni. Gyűlés után gróf *Szechenyi* Miklós püspöknél gyűltek össze ebédre a vendégek.

Hazafias ünnepély. A *marezali kath. ifj. egyesület*, amely már öt év óta virágzóan működik, a márciusi nagy napok emlékének 60-ik évfordulójáról m. hó 22-én a saját helyiségében megtartott nagyszabású ünnepség keretében emlékezett meg. Az ünnepség a Himnusz éneklésével kezdődött, melyet a nagyszámú ünneplő közönség felállva hallgatott végig. Utána *Adám* János apát-plebanos ur, az egyesület egyházi elnöke, igen hatásos hazafias beszéd kíséretében nyitotta meg az ünnepélyt. *Virág* István e. t. lelkesen szavalta el a «Talpra magyar»-t. Mely érzéssel szavalta el sz. Andor e. t. Pelle Jánosnak: «Március 15.» című költeményét. A dalárda igazi hévvel és lelkesedéssel énekelte el a «Talpra magyar»-t, mely a vendégek tetszését vonta maga után. Ezt követte az ünnepi beszéd, melyet dr. *Vajda* Aladár ügyvéd mondott el. A hazafias érzelmeiktől áthatott magas szárnyalású, szívet, lelket nemesítő ünnepi beszédet a közönség zúgó tapsokkal és éljenzésekkel jutalmazta. Utána *Bognár* Ferenc e. t. szavalta el *Bulla* Miklósnak: «Kessuth» című költeményét. Nagyon szép volt a Kuruc nóta, melyet a dalárda *Kovács* Sándor ig. tanító vezetése mellett adott elő. sz. László e. t. Abrányi Emilnek: «Van a szegénység hazája» című költeményét szavalta el a megjelent vendégek méltó elismerése mellett. A dalárda a Szózat éneklésével fejezte be a szép ünnepélyt. Végül *Kovács* Sándor ig. tanító az egyesület vezető elnöke mondott záróbeszédet. Köszönetét mondott az egyesület nevében az egybegyűlt vendégeknek, akik megjelenésükkel emelték az ünnepély fényét. A vendégek pedig azzal a meggyőződéssel távoztak az egylet helyiségéből, hogy a marezali kath. ifjúsági egyesület földmives tagjai tudnak lelkesedni a szépért, a nemes dolgokért s hogy szívük-lelkük át van hatva hazafias érzülettel.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Az *Országos Kath. Magyar Iskolaegyesület* alapszabályait az iroda a napokban küldi szét megfelelő utasításokkal. Bizony kívánatos volna, hogy az egyesülettől minél szélesebb körben terjesszék, mert minden keresztény szellemű nemzeti törekvésnek alapja: a keresztény hitvallásos iskola. Adományok a következő címre küldendők: **Országos Kath. Magyar Iskolaegyesület elnöksége** Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Szent-István-Társulat. — S. M. A nyugdíjazásért folyamodnia kell. Ha hivatalból történik az intézkedés, akkor hatóságilag rendelik ki az orvost. — **Seh. L.** Levélben feleltünk. — **R.** Beérkezett. — **D. G.** Beérkezett. Közöltük. — **B. J.** A főlveletre vonatkozó hirdetést közléteszik. Figyelemmel leszünk és mi is közölni fogjuk. — **M. H.** Az államszolgálat az iskolaszék kérelmére mint főntartó. — Több levélre a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Kérem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett, minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Magyarsók-Szelőcze kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: 27 magyar hold 848 öl szántó-föld haszonélvezete 1384-56 korona haszonbéri értékben, párbér kívül belül 30 mérő rozs 160 korona 60 mérő árpa 300 korona, fajrandóság 70 korona, ismétlőiskolaért 50 korona, hívektől 66 korona körül, alapítványok és stóla, ötévi átlag 272 korona, bucsúztatókból és hirdetési levelekből 200 korona. Tartozik fizetni minden adót, állami és arteradót, 228 korona körül. Lakása három padlózott szoba, konyha kamra, istálló, kocsiszin és két kert. Kellőleg felszerelt folyamódások az iskolaszékre ezimezve Szelőcze a plébániahivatalhoz küldendők *április hó 23-ig*. Személyes megjelenés szükséges. Az állás választás után, mely május elején lesz azonnal elfogalandó. 109 1-1

Kassai egyházmegye.

A **tiszalúcezi** róm. kath. tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 1000 kor., kétszobás lakás, konyha, kamara, pince. Kérvények *ápril 12-ig* a her-nádnémeti (Zemplén m.) róm. kath. plébániára küldendők. 105 2-2

Rozs-nyói püspöki megye.

Dobóczára (Gömör m.) a megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra *f. hó 23-ig* pályázat nyitattik. Javadalmazása: 2 jó szoba, konyha, előtár, gazdasági épületek, 2 házikert, 14-nél több úrbéri telek, ennek munkaváltság díjával 120 kor.; 4 telek után legelő, ezenkívül két nyári legelő a közeli hercegi pusztán. Tandij (mindennapi és ismétlős) circa 200—210 korona. Stóla és alapítványi misékből 50—60 korona. Circa 35 hecto párbér: fele buza, fele rozs, ehhez 40—50 kor. 4 bécsi öl tűzifa befuarozva. Az iskolafűtésre minden egyes mindennapi tanuló után 1 kor. Nagymisék után 50—90 fillér. Jelenleg földek vetve, ültetve. Jó iskola, vasut helyben. Okmányokkal felszerelt kérvények **Dobóca** (u. p. Rimaszécs) *Ninger Ferenc* pléb. címére. Személyes megjelenés előnyös. 110 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A **szeneteleki** (Vas m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 1000 kor., tanítói, 200 kor. kántori fizetés és 160 kor. stóla. Megválasztott

tartozik a sekrestyési és harangozási teendőket elvégezni, amiért évi 100 koronát kap. Két szobás lakás konyhával és konyhakerttel. Ének és orgona próbára megjelenés megkívántatik, *április 14-én* délelőtt, választás délután lesz. Megkívántatik a pályázóktól a horvát és német nyelv ismerete. Kérvények április 14-ig az Iskolaszékre címzendők. Az iskolaszéki elnök megbízásából *Bonitz Márton* tanító. 107 1—1

Váci egyházmegye.

Ócsai (Pest mellett) róm. kath. iskolánál az újonnan szervezett tanítónői állás betöltendő. Javadalma: 100 kor., hitközségtől, 900 kor., államszegély egy butorozott szoba és 20 kor. kertiletmény kötelességei a a díjlevélben vannak részletezve. Kérvények *április 12-ig Drion István* esperes úrhoz Alsónémedire küldendők. Folkner Ferenc, iskolaszéki jegyző. 108 1—1

Esztergom megyei kántortanító cserélne hasonló, vagy önálló tanítói állással. Cim a kiadóhivatalban. 90 5—5

Államszegély kérvényezéséhez nélkülözhetetlen!! Ötödik, tökéletesített kiadás. Magyarazó füzet 1 K, a 16 nyomt. szintén 1 K. (Csak egyszerűen kitölteni s mellékelni kell.) Kapható: *Lenygyel Béla* kántortanítónál, Farkasaszó (Szatmár megye). 23 10—10

Államszegély - kérvény és mellékletei.

Utmutató a fizetés kiegészítési és korpótték államszegély kérvényezéséhez, kérvénymintákkal és mellékleti űrlapokkal 2 korona

Tananyagbeosztási nyomtatvány

az évi tanmenetnek a róm. kath. vagy bármelyik Tanterv alapján tantárgyak és osztályok vagy osztályok és tantárgyak szerint külön lapokon.

Részletes Tantervnyomtatvány

az együttes osztályok tananyagának ugyanazon lapon való feldolgozására szolgáló füzetekben a 6. vagy 5. együttes oszt. számára 2 K. 4. oszt. 1-80 K, 3. oszt. 1-60 K, 2. oszt. 1-40 K, 1. oszt. sz. 1 K előleges beküldése mellett megrendelhető.

Gyerkes Mihály igazg.-tanítónál Székelyudvarhely 712

Szőlőoltványok:

hiányok pótlására 2 éves dús gyökérrel, zöldoltással készítve ezre 100 frt. Telepítésre gyökeres szőlőoltvány ezre 80 frt. Telepítésre sima zöldoltvány ezre 40 forint.

Fásoltványok:

Gyönyörű példányok, fajtisztán ezre 100 frt. Szépséghitával, eredési biztosítással ezre 45 frt. Mind Riparia Portalisra oltva a következő fajokban: **Fehér borsfajok:** Olasz Rizling, fehér és piros Szilankamenka, Furmint, Sárféher, Mézesfehér, Ezerjó, Erdei, Bakator, Kövidinka, Mirkovácsi, Muskotályok, Hárslevelű, Sauvignon, Bánati Rizling. **Vörös borsfajok:** Nagy burgundi, Oportó, Nemes Kadarka, Arama. **Csemegefajok:** Fehér és piros Chasselas, Passatutti, Tokaji Chasselas, Ezredéves, Muskotályok stb. Sima Rip. Port. I. oszt. 10 frt, sima Rip. Port II. oszt. 5 frt, gyökeres Rip. Port. I. oszt. 16 frt, gyökeres Rip. Port. II. oszt. 10 frt, gyökeres 2 éves gyökerű 18 frt. **Hazai nemes vesszők** sima 10 K, gyökeres 30 K a fenti fajokból. Oltványaimért teljes felelősséget vállalok s ha a vevő azzal nem volna megelégedve, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. Tavasz szállításra is elfogadok már most előjegyzést. Előlegül az ár negyedrészt kérem beküldeni. **Hegyi bor:** Siller, fehér 50 korona, vörös 60 korona.

SZÉKELY I. JÓZSEF
Gyöngyös, Szent-Urban-Templom.
698 17—20

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 11/B (Tisztviselőtelep.)

Pedális harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkkel templomok, szeminaryumok részére és mint gyakorló orgonák. **Bérmentes szállítás az utolsó vasúti állomáig.** Tanerőknek s lelkészeknek különös szalekengedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve. 796

Csak kollegák kaphatják kedvezményes árban

a következő nagyhatású egyházi zeneműveket, amelyek **ki-válón alkalmasak kántorválasztási próbaéneklésen**, ünnepélyes miseken és egyházas jellegű koncerteken:

Miatyánk-Üdvözlégy	K 1.—
Hazánk Mária-dalok. I. füz. 2.— K, II. füzet	2.—
Mária-dalok. I. füzet	1.—
Asszonyunk szűz Mária. Mária-dalok. II. füzet	1.—
Hazánk Nagyasszonya. Mária-dalok. III. füzet	2.—
Köszöntsük Máriát. Mária-dalok. IV. füzet	1.—
Ave Maria. Mária-dalok. V. füzet	2.—
Immaculata. Mária-dalok. VI. füzet	1.—
Magyar Dallamos Ünnepi Praeludiumok az összes hangnemekből, függelékek	4.—
Dudajáték. (C dur)	60.—

Megrendelhetők, — a pénz előzetes beküldése mellett bérmentve — a szerző kollegánk címen: **KONTOR ELEK, BUDAPEST, VII., Thököly-ut 42. sz. II. em. 6. ajtó.** — Kisebbség összeg bélyegben is küldhető. 72

Elismert csak elsőrangú műremek a valódi

ZIMMERMANN-féle

HARMONIUMOK

házi, iskolai és templomi célokra.

Tanároknak részletfizetésre megegyezés szerint.

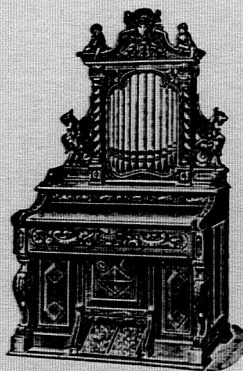
Nagyon ajánlatos különlegesség:

ZIMMERMANN-féle iskolaharmoniumok 170, 190 és 220 K.

Képvisező Ausztria-Magyarország részére:

HÖRL NÁNDOR POZSONY, Ventur-utca 24.

Képes árjegyzék ingyen.

Ujdonság! 456 Ujdonság!

Pianino „Continental“

teljes zongorahanggal; elegáns elsőrendű Salon-Pianinot 560 koronáért

Csak a fenti cégnél kapható. Prospektus ingyen.

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent imakönyvek.

Felnöttek számára :

	Korona		Korona
A keresztény apa. Modern társadal- munkban. Gondolatok keresztény apak számára. Imádságos könyvvel. Irta <i>Egger</i> <i>Agoston</i> . Fordította egy szatmár- megyei áldozópap. Vászonskötésben	2.	<i>Hahnkamp György</i> . Színes ké- pel, finom papíron, szép egész vászon- kötésben	1.
Börkötésben vörösmetszéssel	3.20	Gömbölyített sarkú egész vászonkötésben	1.50
Börkötésben aranymetszéssel	4.	Imák és elmélkedések. Összeállí- totta <i>Flavigny grófnő</i> . — Magyarra át- dolgozta <i>Gubicza István</i> . — I. II. rész	
Chagrínbörkötésben	6.	egybekötve vászonkötésben	4.
Longre börkötésben	9.	Chagrínkötésben	6.
Párnázott finom börkötés, festett díszítéssel	10.	Borjúbörkötésben	10.
Écrasse börkötésben	10.	Imák és intelmek a magyar kath. hadfiak számára. Szent László képével. Irta <i>Molnár Vil Bertalan</i> . Kötve	—20
A keresztény anya. Joakaró tana- csok keresztény anyák és érettebb női ifjúság számára. Imakönyvvel. Irta <i>Egger Agoston</i> . Fordította egy szatmár- megyei áldozópap. Vászonskötésben	2.	Imakönyv. Irta <i>Demény Dező</i> . Az ima- könyv árai a különböző kötetek szerint	
Börkötésben vörösmetszéssel	3.20	a következők:	
Börkötésben aranymetszéssel	4.	17. sz. kötés. Chagrínbör, sima tábla, pré- selés nélkül	16.50
Chagrínbörkötésben	7.	18. sz. kötés. Maroquinbör, sima tábla, préselés nélkül	20.
Longre börkötésben	9.	21a) sz. kötés. Maroquinbör, aranymonogr.	20.
Párnázott finom börkötésben	10.	3388. sz. Finom színes borjúbörk., bélelt puha táblával, aranynyomású díszítés	20.
Écrasse börkötésben	10.	3388 II. Ugyanaz kapcsolással	21.50
Egi ösvény a szentek nyomdokain. Pol- dákban oktató imádságos- és énekes- könyv. Irta <i>Nagy Antal</i> . Füzve	3.	6656. sz. kötés. Színes ekrázé, ma- roquinbörkötés bélelt puha táblával, arany ünyom, címfelirással és virágd.	20.
Egész vászonba kötve	4.	6656 I Ugyanaz kapcsolással	21.50
Egész bőrbé kötve	5.	6666. sz. kötés. Borjúbörkötés színes márvány mintával, bélelt puha táb- lával, arany ünyomatú keresztrel és dombornyomású szín. virágdíszít.	21.
Aranyozott tábladiszszel, fényezett vászon- kötésben	5.50	6666 II. Ugyanaz kapcsolással	22.50
Chagrínbörkötésben	6.	27. sz. kötés. Bagariabör, sima táblával, aranymonogrammm	22.
Tompa sarkú egész díszes vászonköt.	7.	19. sz. kötés. Maroquinbör, sima táblával, moirée-előzékkel	23.
Igen finom vászonköt. tompasarkú la- pokkal	8.50	21b) sz. kötés. Maroquinbör, sima tábla, aranykezzel	23.
Párnázott börkötésben	12.	3570. sz. kötés. Finom ekrázébör, bélelt puha tábla, arany ünyomatú keresztrel és gyöngyökkel kirakott virágdíszítéssel	24.
Párnázott saffian börkötésben	16.	3570 II. Ugyanaz kapcsolással	25.50
Élő szent Olvasó. Imádságos- és éne- keskönyv az „Élő szent Olvasó”-ról nevezett Maria-Társulat igazgatói- és tagjainak használatára. VII. kiadás. Kötve	—40	5061. k. sz. kötés. Fekete vagy színes borjúbörkötés, egészen sima hajlítható táblával, hordozható párnázott bőrtokkal	25.
Hitvalló. Katholikus imádságos könyv. A művelt férfiközönség részére. Vászons- kötésben	3.	22a) sz. kötés. Maroquinbör, sima tábla, aranykerettel, moirée-előzékkel	26.
Börkötésben vörösmetszéssel	4.	22b) sz. kötés. Maroquinbör, eredeti mo- zaikbetét, moirée-előzékkel	35.
Börkötésben, aranymetszéssel	4.60		
Chagrínbörkötésben aranymetszéssel	6.		
Párnázott börkötésben	7.		
Finom saffian börkötésben	8.		
Imádkozzál és dolgozzál. Imá- dságoskönyv munkások számára. Irta			